
Prethodno priopćenje
UDK 37:316.77
(165-174)
Primljeno: 12. 9. 2010.

*Snježana Rađa**

Struktura vremena uz medije kod adolescenata Splitsko-dalmatinske županije

Sažetak

Istraživački problem glasi kojim prioritetom učenici osnovnih i srednjih škola u Splitsko-dalmatinskoj županiji koriste medije u slobodnom vremenu i usporediti rezultate sa svjetskom literaturom. Dobiveni rezultati mogu biti smjernice u kreiranju učeničkog slobodnog vremena. Na anonimnu anketu odgovorilo je 449 osnovaca i 239 srednjoškolaca. Zastupljena su bila oba spola u dobi od 12 do 18 godina. Pitanja su bila o korištenju medija u slobodnom vremenu za: učenje, čitanje, igranje, glazbu i televiziju. Podaci su grupirani i statistički obrađeni. Postotak osnovaca koji koriste medije za: učenje 5,9%, čitanje 9,2%, igranje 20,4%, slušanje glazbe 31,7% i gledanje televizije 32,8%. Postotak srednjoškolaca koji koriste medije za: učenje 5%, čitanje 8,7%, igranje 10,4%, glazbu 41% i gledaju televiziju 34,9%. Najveći postotak adolescenata 64,5%, gleda televiziju i sluša glazbu. Učenici su česti konzumenti medija. Zbog toga su mediji suodgovorni za odgoj i budući život mladih.

Ključne riječi: adolescenti, slobodno vrijeme, mediji, televizija, glazba

* Autorica je magistra znanosti i profesorica u Osnovnoj školi Don Lovre Katića, Solin

Preliminary communication

UDK37:316.77

(165-174)

Received: 12. 9. 2010.

*Snježana Rađa**

Media time structure at adolescent population in Split-Dalmatia county

Summary

We wanted to see what priority primary and secondary school in Split-Dalmatia County use the media in free time and compare results with the literature. The obtained results can be guidelines in the creation of students' free time. In an anonymous survey respondents comprised 449 primary and 239 secondary school students. Represented were of both sexes aged 12 - 18 years. The questions were about the use of media during leisure time for: learning, reading, playing, music and television. Data were grouped and statistically analyzed. Percentage of primary using the media: learning 5.9%, reading 9.2%, playing 20.4%, music 31.7% and watch television 32.8%. Percentage of high school students who use media: learning 5%, reading 8.7%, playing 10.4%, music 41% and 34.9% watch television. The largest percentage of adolescents 64.5% watching television and listening to music. Students are frequent consumers of media. Because these media are co-responsible for education and future life of young people.

Key words: adolescents, leisure, media, television, music

* The author has MS and she is a teacher at Don Lovre Katić Primary School, Solin

Uvod

Adolescenti su u razvijenim zemljama na svakom koraku izloženi televizijskim ekranima, čiji sadržaj utječe na njihov život (1). Zbog nekretanja i nezdrave prehrane uz gledanje televizije javlja se debljina, a pod utjecajem TV sadržaja raste agresivnost i sklonost rizičnom ponašanju (2). Studije ukazuju na povezanost gledanja televizije s debljinom (3), lošom tjelesnom formom (4), poremećajima lipida (5), pušenjem (6). Gledanje televizije u doba djetinjstva i adolescencije statistički je značajno povezano čak s bolestima koje se javljaju u odrasloj dobi: povećanom tjelesnom masom, slabijom kondicijom, pušenjem i povišenim kolesterolom (7). Druge pak studije govore o pozitivnim učincima na razvoj rječnika (8). Poruke koje mediji šalju mladima često određuju kriterije ponašanja, stavova i etičke vrijednosti. Stoga je potrebno istraživati slobodno vrijeme adolescenata, kako bi ono bilo dobro i pozitivno strukturirano, u svrhu rasta i razvoja u zdrave osobe.

Cilj

Studije o adolescentima pokazuju dominaciju televizije u njihovim životima (9). Željeli smo ispitati koje medije u slobodnom vremenu, preferiraju učenici Splitsko-dalmatinske županije. Kako ova županija ne zaostaje po broju televizijskih prijamnika u odnosu na druga područja, za očekivati je da se rezultati ovog istraživanja ne bi trebali razlikovati od većine drugih recentnih istraživanja. Dobivene vrijednosti trebalo bikoristiti u promišljanju cjelovita odgoja i brige za zdravlje adolescenata.

Metode

Ispitivanje je provedeno u Splitsko-dalmatinskoj županiji, lipnja 2007. godine u 7 osnovnih i 4 srednje škole s 33 razreda i ukupno 688 učenika. Anketni listići podijeljeni su osnovcima od 6. do 8. razreda i srednjoškolcima od 1. do 3. razreda. Postavljeno pitanje bilo je: Vrijeme provedeno uz medije uglavnom je: a) gledanje televizije, b) slušanje glazbe, c) čitanje, d) igranje, e) učenje. Odgovori su bili anonimni, pismeni, bez prisile. Odgovorilo je 688 učenika različitog spola, dobi, socijalnog statusa.

Osnovaca je bilo 449 (65,3%), a srednjoškolaca 239 (34,7%). Među osnovcima bilo je 214 (48%) dječaka i 235 (52%) djevojčica. Među srednjoškolcima bilo je 86 (36%) muških i 153 (64%) ženskih. Povratne informacije statistički su obrađene analizom varijance (ANOVA) i Studentovim t-testom služeći se statističkim programom Sigmatat. Rezultati su prikazani tabelarno i grafički.

Rezultati

Tablica 1. Broj osnovaca koji medije koriste u slobodnom vremenu za: učenje, igranje, čitanje, slušanje glazbe i gledanje televizije

RAZRED	6			7			8			oš
SPOL	m	ž	Σ	m	ž	Σ	m	ž	Σ	Σ
tv	49	50	99	40	62	102	54	53	107	308
glazba	36	46	82	31	70	101	46	69	115	298
čitanje	7	19	26	11	25	36	7	17	24	86
igranje	50	37	87	29	28	57	36	12	48	192
učenje	13	20	33	7	2	9	6	7	13	55
Σ	155	172	327	118	187	305	149	158	307	939

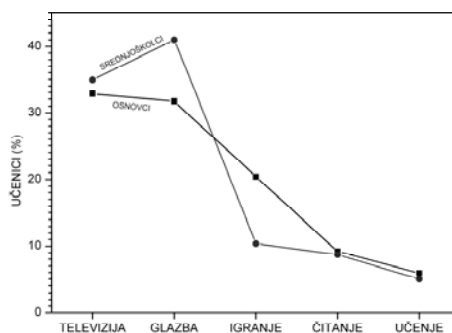
Na tablici su prikazani podaci broja osnovaca šestog, sedmog i osmog razreda (oš), koji provode slobodno vrijeme uz medije. U stupcima su grupirani podaci po razredima (6 - 8) i spolu (m, ž), te ukupan zbroj po razredu (Σ svjetlije ispunjenje) i svih razreda (oš Σ tamnije ispunjenje). U redovima su brojevi učenika koji provode slobodno vrijeme uz razne oblike: tv, glazbu, čitanje, igranje i učenje. Nema statistički značajne razlike mjerenih parametara među razredima: ANOVA $p = 0,982$. Nema značajne statističke razlike po spolovima u razredu t - test: 6. razred: $t = -0,308$, $df = 8$, $p = 0,766$; 7. razred: $t = -0,982$, $df = 8$, $p = 0,355$; 8.razred: $t = -0,113$, $df = 8$, $p = 0,912$.

Tablica 2. Broj srednjoškolaca koji medije koriste u slobodnom vremenu za: učenje, igranje, čitanje, slušanje glazbe i gledanje televizije

RAZRED	1			2			3			sš
SPOL	m	ž	Σ	m	ž	Σ	m	ž	Σ	Σ
tv	23	41	64	27	34	61	13	30	43	168
glazba	24	53	77	28	41	69	13	38	51	197
čitanje	3	8	11	6	14	20	5	6	11	42
igranje	16	2	18	18	4	22	6	4	10	50
učenje	2	8	10	1	5	6	2	6	8	24
Σ	68	112	180	80	98	178	39	84	123	481

Na tablici su prikazani podaci broja srednjoškolaca prvog, drugog i trećeg razrede (sš), koji provode slobodno vrijeme uz medije. U stupcima su grupirani podaci po razredima (1 - 3) i spolu (m, ž), te ukupan zbroj po razredu (Σ svjetlije ispunjenje) i svih razreda (sš Σ tamnije ispunjenje). U redovima su brojevi učenika koji provode slobodno vrijeme uz razne oblike: tv, glazbu, čitanje, igranje i učenje. Nema statistički značajne razlike mjerenih parametara među razredima: ANOVA $p = 0,150$. Nema značajne statističke razlike po spolovima u razredu t - test: 1. razred: $t = -0,777$, $df = 8$, $p = 0,459$; 2. razred : $t = -0,385$, $df = 8$, $p = 0,710$; 3.razred: $t = -1,203$, $df = 8$, $p = 0,263$.

Grafikon 1. Postotak broja osnovaca i srednjoškolaca koji koriste medije u slobodnom vremenu

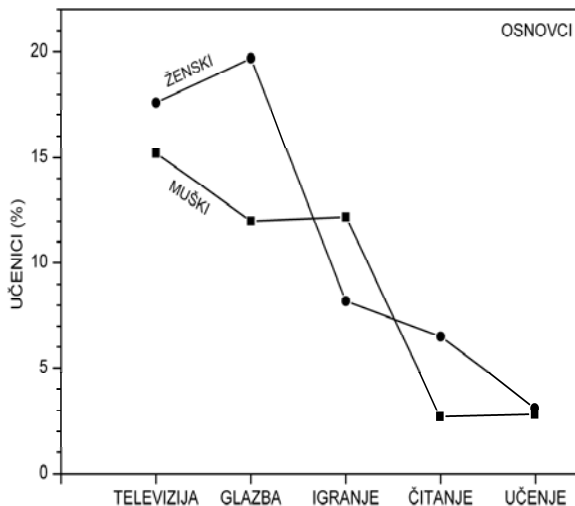

Veći postotak učenika srednjih škola nego osnovnih, provodi slobodno vrijeme uz televiziju i glazbu, manji u igri, ali nema statistički značajne razlike između krivulja. Studentov t-test = 1,446 df = 8, p = 0,186.

Broj osnovaca koji gledaju televiziju: 308 (32,8%); po spolu: 143♂ (15,2%) i 165♀ (17,6%). Glazbu slušaju: 298 (31,7%); po spolu: 113♂ (12%), 185♀ (19,7%). Korištenje medije u svrhu igranja prakticiraju: 192 (20,4%); po spolu: 115♂ (12,2%), 77♀ (8,2%). Medije koristi za čitanje 86 (9,2%); po spolu: 25♂ (2,7%), 61♀ (6,5%). Najmanji broj osnovaca koristi medije za učenje 55 (5,9%): po spolu: 26♂ (2,8%), 29♀ (3,1%).

Broj srednjoškolaca koji gledaju televiziju: 168 (34,9%); po spolu: 63♂ (13,1%) i 105♀ (21,8%). Glazbu slušaju: 197 (41%); po spolu: 65♂ (13,6%), 132♀ (27,4%). Korištenje medije u svrhu igranja prakticiraju: 50 (10,4%); po spolu: 40♂ (8,3%), 10♀ (2,1%). Medije koristi za čitanje 42 (8,7%); po spolu: 14♂ (2,9%), 28♀ (5,8%). Najmanji broj srednjoškolaca koristi medije za učenje 24 (5%): po spolu: 5♂ (1%), 19♀ (4%).

Grafikon 2. Postotak broja osnovaca i osnovki koji koriste medije u slobodnom vremenu

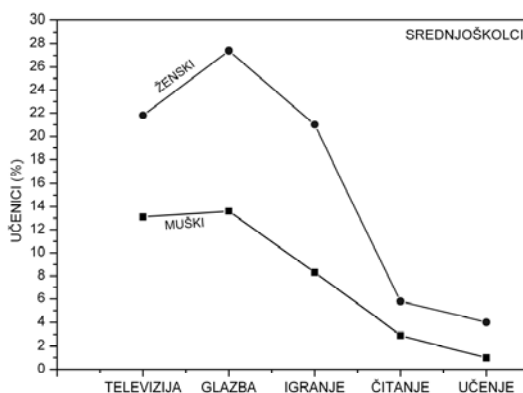

Ženske učenice osnovne škole u većem postotku provodi slobodno vrijeme uz televiziju, glazbu, čitanje i učenje, u odnosu na

suprotan spol. Muški učenici u većem postotku vrijeme uz medije provode u igranju, ali nema statistički značajne razlike među krivuljama.

Studentov t-test: $-0,486$, $df=8$, $p=0,640$.

Grafikon 3. Postotak broja srednjoškolaca i srednjoškolke koji koriste medije u slobodnom vremenu

Manji postotak srednjoškolaca nego srednjoškolke provode slobodno vrijeme uz televiziju, glazbu, igranje, čitanje i učenje, ali nema statistički značajne razlike među krivuljama.

Studentov t-test: $-0,771$, $df=8$, $p=0,463$.

Rasprava

Splitsko-dalmatinska županija zahvaćena je globalizacijskim procesima te se suvremeni svjetski trendovi osjećaju i na ovim prostorima. Usporedili smo provođenje slobodnog vremena adolescenata uz najmoćnije medije televiziju i glazbu, neka istraživanja u inozemstvu s vlastitim podacima. Rezultati ovog istraživanja vrlo su slični vrijednostima objavljenima u literaturi. U nas 64,5% adolescenata slobodno vrijeme ispunjava televizijom i glazbom i ti mediji su na prvom mjestu slično kao npr. u Luevenu (Belgija) 63,6% (10). I u drugim dijelovima svijeta televizija je kod adolescenata na prvom mjestu. U sjevernoj Kaliforniji (12 osnovnih

škola, 860 učenika) gledanje tv je bilo na prvom mjestu: prosječno 10,8 sati tijekom 5 radnih dana u tjednu (11). Međunarodno istraživanje u osam zemalja provedeno na 31.177 adolescenata došlo je do sličnih rezultata: Kanada (N=4241; 2,53h/dnevno), Estonija (N=3974; 3,2 h/d), Izrael (N=2422; 3,53 h/d), Latvija (N=3079;3,2 h/d), Makedonija (N=3958; 2,68 h/d), Poljska (N= 6024; 2,81 h/d), Portugal (N=2842; 2,89 h/d), Sjedinjene Američke Države (N=4637; 2,73 h/d), (12).

Socijalizacija uz medije je vrlo važna a slušanje glazbe općeprihvaćeni faktor ljudskog života i sastavni dio odrastanja. Adolescentima pomaže u formiranju osobnog identiteta (13). Istraživanje provedeno u Engleskoj pokazalo je na 2465 adolescenata kako dnevno prosječno slušaju glazbu 2,45 sati (14), što je u istoj razini s našim i svjetskim podacima o gledanju televizije i slušanju glazbe.

Budući su mediji uvijek dostupni, ne traže ulaganje napora, osobni angažman, kreativnost, razumijevanje, a ponajmanje zahtijevaju komunikaciju, u mladim se vrlo lako stvara navika i stil pasivnog provođenja slobodnog vremena. Za razvoj to svakako nije poželjno, jer umjesto razgovora i druženja, nudi se monolog, umjesto kreativnosti pasivnost, umjesto razvijanja unutarnje motivacije, ekstrinzična motivacija i očekivanje da drugi budu ti koji će ih zabavljati. Zbog svih tih činjenica potrebna su daljnja multidisciplinarna istraživanja koja bi dala najbolje smjernice za korištenje slobodnog vremena adolescenata.

Zaključak

Istraživanje je pokazalo kako najveći broj učenika osnovnih i srednjih škola Splitsko-dalmatinske županije gleda televiziju i koristi medije za slušanje glazbe, a zatim za igranje, čitanje i učenje. Dobiveni rezultati za dominantne medije slični su onima u svjetskoj literaturi. Osnovci medije više koriste za igranje, čitanje i učenje, dok srednjoškolci više vole televiziju i glazbu. Razlike osnovaca i srednjoškolaca u korištenju medija nisu statistički značajne. Promatrajući utjecaj spola i korištenje medija primijećeno je da se osnovci više igraju od osnovki, a manje gledaju televiziju, slušaju glazbu, čitaju i uče. Te razlike nisu statistički značajne. Srednjoškolke, iako to nije statistički značajno, više: gledaju televiziju, slušaju glazbu, igraju se, čitaju i uče. Budući da su televizija i glazba

adolescentima najatraktivniji, treba sustavno raditi na filtriranju nepoželjnih medijskih utjecaja, a medijske urednike upozoravati na neprimjerene sadržaje. Mladi kao konzumenti medija ne bi trebali biti samo pasivni promatrači, već bi se medijima trebali služiti na svoje dobro, a ne služiti njima!

Literatura

Strasburger VC. Children, adolescents and television. *Pediatr Rev* 1992;13:44–51.

American Academy of Pediatrics. Committee on Public Education. Children, adolescents, and television. *Pediatrics* 2001;107:423–6.

Robinson TN. Reducing children's television viewing to prevent obesity: a randomized controlled trial. *JAMA* 1999;282:1561–7.

Armstrong CA, Sallis JF, Alcaraz JE, Kolody B, McKenzie TL, Hovell MF. Children's television viewing, body fat, and physical fitness. *Am J Health Promot* 1998;12:363–8.

Wong ND, Hei TK, Qaqudah PY, Davidson DM, Bassin SL, Gold KV. Television viewing and pediatric hypercholesterolemia. *Pediatrics* 1992;90:75–9.

Gidwani PP, Sobol A, DeJong W, Perrin JM, Gortmaker SL. Television viewing and initiation of smoking among youth. *Pediatrics* 2002;110:505–8.

Hancox RJ, Milne BJ, Poulton R. Association between child and adolescent television viewing and adult health: a longitudinal birth cohort study. *Lancet* 2004; 364: 257–62.

Wright JC, Huston AC, Murphy KC, et al. The relations of early television viewing to school readiness and vocabulary of children from low-income families: the early window project. *Child Dev* 2001;72:1347–66.

Fletcher J. Social Interactions in adolescent television viewing. *Arch Pediatr Adolesc Med* 2006;160:383–6.

Van Den Bulck J, Beullens K. Television and music video exposure and adolescent alcohol use while going out. *Alcohol & Alcoholism* 2005;3:249–53.

Chamberlain LJ, Wang Y, Robinson TN. Does children's screen time predict requests for advertised products? Cross-sectional and prospective analyses. *Arch Pediatr Adolesc Med* 2006;160:363-8.

Kuntsche E, Pickett W, Overpeck M, Craig W, Boyce W, Gaspar de Matos M. Television viewing and forms of bullying among adolescents from eight countries. *J of Adolesc Health* 2006;39:908-15.

Tarrant M, North AC, Hargreaves DJ. Social categorization, self-esteem, and the estimated musical preferences of male adolescents. *J Soc Psychol* 2001;141:565-81.

North AC, Hargreaves DJ, O'Neill SA. The importance of music to adolescents. *Br J Educ Psychol* 2000;70:255-72.